

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

ՄԵԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ
 Առանձին համարները 5 կոպեկով:
 Թիֆլիսում գրվում են միայն Վարդապետանույնը:
 Օտարազգայացիք դիմում են ուղղակի
 Тифлис. Редакция , Мустако՛:

Վրացիացուները բաց է առած տան 10-2 մամ
 (Բացի կրակի և սուս օրերից)
 Սայր բարեկիցները ընդունում է ամեն լիցուով:
 Յայտարարությունները համար դիմարում են
 խաբարների բաժնի 2 կոպեկ:

ԲՈՒԱՆՏԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սովոր զեռն չե անցնի: Նե ր ք բ ի ն ե ս ո ս լ ի ռ ն: Նամակ Ախալքալաքի: Նամակ Նոր-Վայազկոմի: Նամակ Վարազիկոմի: Նամակ Բախմալի: Նամակ Վրացիների: Ներքին լուրեր: Արտաքին տեսուչի լուրեր: «H roe Bpe» լրագիրը հարկի մասին: Փերթիս: Աղբյուր: «Աշուկի» թերթի մասին: Վայոց շրջանի մասին: Վարդապետանույնը:

ՍՈՎ Ը ԴԵՌ ԶԷ ԱՆՑԵՆ

Են սովոր, որ այդքան մեծ կատաղութեամբ տիրում էր անցած ձմեռը թիֆլիսյան Հայաստանում, ինչպես երևում է, զեռն և կատարելապես անհետացած է: Ոչ թե միայն ամբողջ աշխարհի հայերը, բայց և արևմտեան Արարիկի և Ամերիկյան, պաշտոնական, և ոչ պաշտոնական Ռուսաստանը մասնակցեցին նուիրատու թիֆլիսյան մեջ սովեալ հայերին օգնելու համար: Բաւական է յիշել մեր թագաւոր Այսրի ձեռքով յօդուս թիֆլիսյան Հայաստանի սովեալների շնորհիւ գումարը, Արօպայի զանազան ընկերութիւնների, հաստատութիւնների և մասնաւոր անձերի կողմից նշն նպատակով ուղարկված զրամները, ուսև, գերմանացի, հրեայ, ֆրանսիացի, անգլիացի, թուրք, պարսիկ բազմաթիւ ազգանունները, որոնց անգաղար հանդիպում էինք յօդուս մեր երբայրակից սովեալների նուիրատու թեան ցուցակների մէջ,—որպէս զի համոզվեալ թե որքան մեծ էր այն համակրութիւնը որ ցոյց տուց ամբողջ քաղաքակրթված աշխարհը զէպի հայոց ազգը:

Ռուսաց մամուլի ամենանշանաւոր թերթը, «ГЛОСЪ» լրագիրը մինչև այժմ զեռն ևս շարունակում է նուիրատու թիւններ ժողովել յօդուս թիֆլիսյան Հայաստանի սովեալներին: Չմեռն անցաւ, հասա զարունն ու ամառը: Բարբա հաստացած էինք, որ անող հունձքի պատճառով սովը այլ ևս չէ կրկնի: Բայց դժբաղդապէս այդպէս չէր: Ա. Վոյսից և թիֆլիսյան

Հայաստանից ստացած մամուսւոր նամակները մեզ տեղեկացնում են որ սովը Հայաստանում զեռն ևս շարունակում է: Նշն տեղեկութիւնները կարդում ենք և Ա. Վոյսի հայոց լրագիրներում: Օրինակ Ա. Վոյսի մէջ հրատարակվող հայոց «Լոյս» լրագիրը, սեպտեմբերի 3-ի իր համարի մէջ տպել է մի հրատարակվող օգնող կենտրոնական մամուսւորովից, որի մէջ գրված էր Հայ հասարակութեանը, ինչպէս շարունակել նուիրատու թիւններ անել յօդուս սովեալների: Ինչպէս Հայաստանում այս տարի այնքան անող չէր, որքան սպասում էին, իսկ որտեղ անող եղաւ, այնտեղ զարտերը այրվեցան և կողոպտվեցան քիւրդերի և այլ անազակային ցեղերի ձեռքով:

Ա. Վոյսի կենտրոնական մամուսւոր իր թե մամուսւոր նամակներում և թե պաշտոնական շրջանակներին մէջ շարունակում է յայտնում ուստահայերին իրանց արած օգնութեան համար և ինչպէս է զարձեալ շարունակել իրանց անուստ նուիրները:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՌԱՎՐԱՍԱԿԻՑ

Սեպտեմբերի 17

Թե մեր համազգայնորդ արանց մի բանի ամառ անալ ինչպարզով գիտնցին նորին օժութեանը շայց Ամերիկայում, որ նա բարեհաճի Արարիկայի Ա. Փրկիչ եկեղեցու կարասանների կազմակերպչաց 2000 ռուբլի յամակցել մեր գրպաններին, բայց մինչև ցայժմ այնչէ հետեանք չէ ստացված և մեր զօգարարները այժմ ստեղծված են 1880 81 ուսումնական տարվայ համար յամակցել ծախսուլու, փոխանակ նախորդ տարվայ 5000 ռուբլուն, պակաս քան 4000 ռուբլի: Ներկայ ուսումնական տարվայ համար հրակրկած են թիֆլիսից մեր ուսուցիչներ:

Անցեալ օրոտոտին մեր երկուստարներից մեր բանից մի ներկայացումն սուին յօդուս տեղական ընթերցարանի: Ներկայացրին Արարիկայի Վասիլիանուս օղբերգութիւնը և «Բարտեմէան» ժողովել ներկայացան զուտ արդիւնք պոյսաց 41 ռուբլի: Արքիմեանական մեր քաղաքում գործակիցները և աւագակրթիւնները բաւականին շատացան: Մի անգալ ընթացքում կողոպտել են կամ կամեցել են կողոպտել 5 եկեղեցիներ, որոնց էք գեղեցում, իսկ մեր քաղաքն ուսական եկե-

ղեցին: Բացի դրանց մի բանի կրպակներ և անը կողոպտեցին: Չարագործները յայտնի չեն: Մեր քաղաքը քի յիշատակ 25 ամառ զաշակաւ լուին 3 Օրոտոտիսա Ալեքսանդր Բ. Վայսի, տեղիքն էին երկու շքաւոր երկուսներ ուղարկել քաղաքի հարկ, Փիֆիլիս Ալեքսանդրեան ուսուցչական ուսումնարանը ուսանելու, բայց աշտ ուսումնական տարին սրկեցաւ, և այլ մասն մտապցեցաւ:

Մեր քաղաքի պարտնեցից մեր անցեալները մի գիւղիցի միջոց է դարձ գիտում իր փառացւած արկները ծախելու համար: Միջ միջոցն սովոր ծախում էր քաղաքում 2 ռ. 40 կոպեկով: մեր պարտնե յայտարարութիւն է տալիս փողոցներում, որ նա անկողը ծախում է 2 ռուբլով, հայրը կծաւանդելու նպատակաւ: Հարկաւոր չէ անել, որ անկողը շտապում են զեռն արկը նոյն պատիւին: Բայց յայտնեցաւ, որ այս անկողը սատարի դատահաւ է և փառացւած, որ անել անկողին է: Մեր պարտնե շահեա ազատեցան պատուստիանուսութիւնը: Փողոտն են ընթելցոյին դատել կողոպտելի փառացւածը, որ իր մի բանի պուզ փչացած անկողը տարացնելու համար, չէ փարսնում փասել շտապարկայ առօղջութեանը:

Անցեալ որ մեր քաղաքային պարտնեցի մ պատահեց մի շատ խայտառակ անցք: Տեղոյս տեղ Բ. և Սուլզայ գիւղի տեղ. Մ. բաշանները չը դիտն ինչ պատահում քիչ էր մնում միմեանք թախիկ: Նորա միմեանց շայտում էին անկողի փողոցային յիշեցնելով որ համաստիւնը չէ թող տալիս արտասնելու: Նորա միջոցում էին միմեանք շայտում էր, չէին դիտն և այլ այդ տեսակ անազակային: Փէ հայրիկ բազմութիւնը և թէ թողնալիս դիտողականները հանդիսատես էին ինձում այլ իս յոտուակ անցրին: Փէ այդպիսի անազան շայտարկները որքան ստորացում են մեր ազգի պատիւը տարաց անալն թող նամ և՛ դատել ընթերցող հասարակութեանը: Վճարողարդ մեր գործակատար Սորեն ա. բան: Բարդուկեցը աշարակիցն չէ գարձում այդպիսի զրուկի կեանքի միջոցի վրա:

Անցեալ որ ծայրեցին դրում է Արարիկայից X 153 Շառլի եկեղեցական զիւրերը թղն ք. Բարդուկեցը տալի է 560 սամար ցորենի և Կրաւ կապալան, վերջին 60 սամար յիշեալ բաշանան անկարգել է ի նկատի ունելով ժողովրդի անաւանութիւնը: Սակ մեջ այդ զիւրերից տասանորդ է օտարցիլ անցել 1879 թուին, չը նայելով տարվայ անպարտաւորեանը, անկի քան 900 սամար գործ ու ցորեն: Իսկ այս տարի անկարծիք կարող է լինել 1400-1500 սամար ցորեն ու գործ: Յարցր բաշանն մի ջիւրի միւսն է լինում, ինչպէս ասում են, որովհետեւ իր անբաժան կըրպայր են ընթերցողից է կարպուտով շտ:

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱՂԵՒԻՑ

21 սեպտեմբերի

Չոր անցան «Մշակի» 134 համարում իմ արած մի բանի նկատողութիւնները, որոնք վերաբերում էին Նոր-Վայազկում շտապարարան և դեպիտան շտեմարան շարքերին: Հասարակութիւնը ընթերցումը դրանց անհարգութեանը, օրերուս տեղական ստեղծանութեան գիտութեանը, կազմեց ժողովրդական միութիւնը, որպէս զի քաղաքին պատահական դատարկից, որ գտնվում է Արարիկայից անկողից Վրացիացում, այս շտապարարան սիւնների կանգնան և այլ պիտոյքների համար երկու շաղար թուրքի կամ կիլի շտապարարան մուտքը չը լրացիլ երա ծախելը, պակասորդ ընդունել քաղաքի վրա: Մի և նոյն ձեռն ընդունել է զիւրատան մասին, միայն այն զանապառնութեան, որ նրա գործակիցը պիտի պահպանուի նշանակած գումարի տոկոսով: Հասարակութիւնը իր այլ զինները, նրանի նաշանակական կատարելութեան սովեալիկ ձեռքով, ներկայացրեց պ. նաշանակական ստեղծութեանը

և կարելի է յուսան, որ նորին գեղարանութեանը, յարգելով այս աննախարար ինչպիսեանց, չի սրբութի և կը տայ նրանց պատանաւոր լուծում: Պրկուկուած գիտից դրամագիրի գումարն է ընդամենը 24,637 ռ.:

Վերջինս զիններին չեա միայն, մեր հասարակութիւնը կայացրց մի արկը կըրող զինուոր շտապակ ունի: Նոր-Վայազկում չինելուս ևս ծաւարները համար մի ազգախումբ եկեղեցի և օրացեց մի և նոյն դատարկը նուիրել տաճարի շինութեանը զիւր հաղար թուրքի: Առաջ հասարակութիւնը Նոր-Վայազկում կազմում են ծաւարող ստեղծանութեանը և զօրք, իսկ տեղական ազգախումբութիւնը, որ բաղկանում է մտաշար սեղ, անրոյնապէս յայր են. կի նաև ունի տուն մալակները, օրնը, ինչպէս լուծում է, կազմելու են Վարս: Հարկը դատաւան էլ կը չարք ի միայն վեր ստած, շարքը տուն շալիկի վրան: Փողոտն է պատարած են երկարորոտութեանը, իսկ յոյրեր մեծ մասամբ որմնաղիներ են: Այլ վերջիններին «Միայնակ» ծոցի անտուսափարան զիւր շինութեան պիտարարակ շտապարան է մերկայարկ գտնող մայրաքաղաք քալի հարկը, որ այժմ դարձանցած է: Միտաղի հանքի չը կան գրեց նորն զեռն անցալու են, որովհետեւ այս դատարկ գիւս հետապրոյթած չէ, իսկ հարանիւր զիւր մէջ օրտոտութեան զը կայ նախարար է Արքիմեան գտնող թիւնը շտապ:

Մեջ ամենիս մեծ բաւականութեան պատճառեցն էր նաշանակական շտեմարանաց կարգադրութիւնները ունեալ քաղաքում, այլ և ամեն մի դիւրուած շայր շտեմարաններ, սա մի գիւղիցի միջոց է, որ կը տայ և ստաշանի ժողովրդի հարկերի և ինչպիսեան փոստիկ զեռն: Փոստով շտեմարանների վրա, չիմ ուղում բաւական ունեան, որ Նոր-Վայազկը դեռ շատ անալ ծախել է իր անանկին շտապարկ շտեմարանը, որ զոչ է եղել անօրոյնութեան պատճառով միայն մեկ յիշողութիւններ, թէ այս ինչ, կամ այն ինչ պարտնե օրքան ցորեն է պարտ: Վաս չը կրկն, որ այլ տեսակ ցորենները անարքիլին նոր քաղցիլ շտեմարանում: Մեջ մտա շտեմարանների գործակիցը շատ և շատ օրտաւան է, մասնաւոր ամեն տարի դարձան մասնակի կըր կըրպարոյծ դրում է սերմանակ պահպանութիւնը:

Մեր շտապարարան շայտը պատճառում են ունեալ մի շտապարական կասուս, որտեղից նա շարկերին 2000 տարու փոխարեն, կարողանալ փող յիշեցնել աննաշանութեան պատճառով, այս միտքը իրազօրծելու համար փողը պատարան է, միայն միտմ է ինչպիսի կատարելութեանց թիլոյսաւութիւն և Պրկուկայի վեր ստեղ մեր քաղաքին պատանող դրամագիրը:

Հուր վերջին կողմից Նոր-Վայազկի գաւառը անհասանախ հարկուն է արժանի է շտապարարանին: Բայց Կարապետի վանքերից անուստուս են Վրիգոր Մայրաքաղաքի Մարիամարան կառուցած միմաստանները, այլ և Մարաթի, Գիւրիկի և Կորպայի մասնակրական կան անօրոյն վանքեր, գերիմանարան, գերիկի կըրպով բաժնարարած վան խաչարարը, քիչ չեն նաև բերդերի փլատակները: Նշանաւոր է Նորպիւղի գերեզմանոցը, պակաս չէ և Չաղից, որը շտապարական անտոյնի վրա տարապի է ձորն, և կարծեց է տալի թէ զօրքեր են շարկել, իսկ նրա միջև գտնված մի բանի գործիքները լրացում են պիտարող շտապարակները: Բայց ամառն, որ այլ գերիմանակ խաչարարը շտեմարան է 1847 թականներին և գործ են օրքով Նոր-Վայազկի Աստուածամայն կեղեցու շտեմարանն էր: Մի և նոյն շտապարարան կեղեցու շտեմարան է և Նոր-Վայազկի Քերթի գաւառ կազմած քաշտապարակի վրա շինված գերեզմանոցը: Այսպիսի զեռն տեսնելով են բերդի պարսիկ շինները, կան